

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.
Egész évre 4 frt.		
Félévre 2 „		
Negyedévre 1 „		

S mégis forog a föld....!

II.

Habár lapunknak mult számában felsorolt tényeknek mindegyike már magára is a felvett elméletnek elfogadhatóságát többé-kevésbé kimutathatja s ennél fogva a külön és tüzetesebb tárgyalást bőven megérdemelné, mégis elégnék tartom ezen alkalommal csak egy-kettőt venni azok közül közelebbi vizsgálat alá.

Vegyük tehát először szemügyre az első és második pontot, mely szerint a hideg éghajlat kiterjeszkedett az egyenlítő felé, egészen az északi szélesség 37 fokig, midőn az ugynevezett jégkorszak Közép-Európában, Ázsiában és Amerikában uralkodott, míg azelőtt még a sarkokon is forró éghajlat vidám képet nyújtott.

Minő bizonyítékot lehetne felhozni arra, hogy ezen előbb meleg éghajlattal bíró földöv már csak a talajviszonyok változása következtében is annyira kihűlhetett, hogy több ezer lábnyi vastag jégretegek képződhettek azon? Minő talajviszony, szél, vízáram vagy egyéb képzelhető tényezők idézhettek elő oly nagy területre kiterjedő s oly sokáig tartó hideg éghajlatot? Képzeltető-e az, hogy a talajviszonyok olyan egyenletesen változtathatták volna át mind a a három kontinenset?!

De ez még mind nem elég; a természetbuvárok nagy száma állítja, hogy a meleg- és hidegkorszakoknak felváltása talán többször ismétlődött. Miképen magyarázzák ezt? — Hogy ez talán mind a talajviszonyból eredhetett volna, az csupa képtelenség.

Mi lehet tehát ezeknek oka?

Valószínűleg alig valami egyéb, mint épen a földtengely ferdeségének nagyobb változása!

Tagadhatatlan tény, hogy a világosság és melegség a föld egyes vidékein a különböző évszakok szerint nagyon változik, s annak oka az, hogy felü-

lete egyes vidékeinek állása vagyis helyzete a nap irányában változik. E különböző állástól függ, hogy miesoda szög alatt érik a föld egyes vidékeit a nap sugarai. Ezek mindig akkor és ott támasztanak legnagyobb melegséget, a mikor és a hol merőlegesen, azaz derékszög alatt érik a föld felületnek egyik vagy másik részét.

Hisz tél és nyár csak is a földnek a naphoz való változott állásától függ.

Látható ebből igen tisztán, hogy a vidékeknek arezula legfőképen azon állásától függ, melyet a nap irányában foglalnak.

Ki meri ezt tagadni?

Igaz, hogy a talajviszony változásával az éghajlat is némileg, — de csak is némileg — megváltozhatnak; azonban tagadhatlanul bizonyos az is, hogy azon nagyszerű változások, melyek a szerves lények elterjedésében láthatók, sohasem jöhettek létre csupán csak a talaj minőségében beállott különbségek miatt. Ez is csupa képtelenség volna! — Vagy sikerülne talán a földi viszonyokból az öt éghajlati földövek különbözőségét kimagyarázni? bizonyára nem!

Mindezeket legtermészetesebben megmagyarázhatni a felvett elmélet alapján, mint ezt a következőkben fogom kimutatni:

I. A pálmafa Európában mostanságban tényleg az északi szélesség 40 fokáig terjed.

Hellvell, Heer stb. állításai szerint a növényzet az északi sarkvidéken ugy nézhetett ki egykor, mint Közép Európában akkor, midőn itt még az 50 fokig terjedt volt ki a pálmafa.

Tehát: A naphoz való állást tekintvén, hol most a 40 fok van, azon térben volt akkor az 50 fok, az 50 fok helyén volt a 60 fok, a 60 fok helyén volt a 70 fok, a 70 fok helyén volt a 80 fok, a 80 fok helyén volt a 90 fok s ennél fogva

a sarkpont 10 fokkal jelebb volt a nap-

pálya felé, azaz a földtengely ferdesége nagyobb volt.

II. Fraas O. mondja: Ugyanazon időben, midőn olyan tűnemények mutatkoztak Európában, melyeket most csak a magas sarkvidéken észlelhetni, ugyanazon időben, midőn az Alpeselek jégáramai a Dunáig terjedtek, s midőn a Duna és a Rajna közös jégforrásból tápláltak —

erdők voltak a Parnassus és Helicon hegyein s kövér legelők az Euphrát partjain.

Miután a Duna forrása az északi szélesség 48 foka, a Rajna-é pedig 46 fok 30 percz alatt van, — s miután a Parnassus a 38 fok 30 percz és a Helicon a 38 fok 20 percz, az Euphrat pedig a 40 fok 39 percz 38 mpercz alatt fekszik, azért láthatni, hogy már 10 fok is az éjhajlatra, ugyanazon időre nézve nagy különbséggel bírhat.

De ott, hol a pálmafa volt, ott azután északsarki hideg is volt, tehát, ha nem változtak azon időközben a hegyek és más az éghajlatot némileg meghatározható körülmények alaposan és lényegesen, akkor csak is a tengely ferdeségének nagyobb változása, vagyis földünknek a naphoz való állásváltozása hozhatta létre ezen feltűnő és lényeges különbséget.

De tekintsük e dolgot még valamivel közelebbről!

A földnek azon vidéke, melyre mostanságban a napsugarak legferdebben esnek, mely tehát a mostani sarkvidéket képezi, fagyasztó hideg, mérhetlen jég-tömegek uralkodnak, miért ott a szerves életnek vége szakadott.

De a napsugarak nem estek mindig ily ferdén ezen vidékre, melynek épen azért egykor egészen más helyzete lehetett, mert ama vidéken nem volt az mindig úgy, mint most, ezt bizonyítják az ottani szikláknak talált kövült növények és állatok maradványai.

Az északi sarkvidéknek hajdani képe egészen más volt, mint a mostani; ezt bizonyítják az e tekintetben tett legérdekesebb és legfontosabb felfedezések, melyek Canada északi részében a Mackenzie folyam mellett, Bauksföldön és Amerikához tartozó sarkvidéki szigeteken, továbbá északi Grönlandban, Island szigetén és Spitzbergenben megtétettek.

Ide sorozandók még Sibiában régebben és újabb időkben tett kiásatások, mely alkalommal ott újból azon nevezetes eset fordult elő, hogy napvilágra került egy nagy, évezredek óta kihalt Rhinocerosnak kövült maradványa.

Mig tudomás szerint 1779-ben a Lena torkolatánál az őselefánt Mamuth — (*Elephas primigenius*), 1771-ben pedig a Wiluinál egy közönséges siberiai orrszarvu (*Rhinoceros antiquitatis*) maradványait találtak, addig 1877-ben ugyancsak nem kevésbé hatalmas diluvialis orrszarvu fajra, a *Rhinoceros Merckii* maradványaira bukkantak a Jana egyik ágazatánál Sibiában északkeleti részében Werchojanski kerületben.

Ezen lelet egy, a jelenkorhoz közelebb álló fiatalabb alak, mely kétségtelenül a legutóbbi lelet időben Sibiában még élt fajokhoz tartozott.

A lelhely mintegy 69 fokú északi szélességalatt fekszik, hol az évi középhőmérséklet: — 17° C (Januárban — 48° C). A vegetatió tekintetéből a werchojanski hegység nevezetes határát képez. A jegenye és az erdei fenyő attól délre — visszamarad.

A talált *Rhinoceros* teljes és jól megartott teteme bizonyítja, hogy az tényleg ott élt. E vidék tehát akkor minden bizonynyal enyhébb légmérséklettel bírt Ezen vidékig terjedt volt tehát ki ezen állatoknak előfordulása, melyek általán a kedvezőlenebb idők beálltával mindig inkább és inkább délfele vonultak s csak egyesek maradhattak ottan és pusztultak el.¹⁾ Ugyancsak e helyen konstatáltak hatalmas jégretegeket és jégtelepet, melyek homok és agyagréteggel váltakozva, fűvel, sőt fával borított földréteggel betakarva találtattak.

Északi Grönland 600 mtr magas és az északi szélesség 70 fok alatt jégárok közt kiemelkedő hegyben egy egész őserdő van eltemetve; ágak és törzsök hevernek ott, és a vörösbarna vastartalmu sziklák dúsán zárnak leveleket magukban.

Hogy ezen levelek és fák csakugyan e helyen nőttek, az kétséget nem szenved, mert viz által oda hordva, nem maradhattak volna azon ép állapotban, melyben tényleg találtattak*).

Heer tanár onnan sok fának gyümölcseit és magvait is mutatta fel. Inglefield kapitány férfitagsága felálló kövült fatörzsoket is talált.

Tehát dús erdők léteztek ott egykor azon helyeken, hol most egyetlen fa — egyetlen nagyobb cserje sínes, hol most csak a tengerig nyúló jégárok terülnek.

Még az időről is: mikor éltek ezen fák ama helyeken, a talált levelek értesítenek minket. Ezen erdőnek 70 fája közül még 18-félét találni sziklarétegek közt Közép-Európában és Schweizban**).

1) Földtani Közlöny 1881. I. szám.

*) Ezt erősíti Sir Leopold Clintoek is, ki 10 nyarat és 7 telet azon vidéken töltött.

***) Heer „Über die Polarländer“. Zürich. 1867.

Ott homokkövek közé vannak eltemetve, mely homoktömegek dombos vidéket képeznek. Ezen fák éltek tehát Grönlandban akkor, mikor Schweizban Züri- és Netliberg keletkeztek, ezeknek képződése pedig a tertiär képletnek közepére, az ugynevezett molasse vagy miocæn — korszakra esik*.)

Heer a sarkvidék flórájából 162 fajt említ fel, s ezek közül 18 virágtalant, 31 tülevelüt, 11 egysziküt és 99 kétsziküt.

A kizárólag még csak Californiában előforduló Sequoia sempervirens és Sequoia Gigantea hasonlítanak a sarkvidéken előfordultakhoz.

A grönlandi őserdőnek legközönségesebb fája a Sequoia Langendorfi, hasonlít tökéletesen a californiai Sequoia sempervirenshez.

Taxodium dubium Spitzbergenben az északi szélesség 78 foka alatt találtatott. Bükkfák és gesztenye elfordult Grönlandban a 70 fok alatt. Coryllus Maquarrái Spitzbergenben a 78 fok alatt, sőt még szőlőtöket is találtak Grönlandban és Islandban.**)

Mind ebből láthatjuk, hogy a mostanságban egészen pusztá vidéken a növényzet hajdan igen dús vala s kevés félbeszakítások s változások mellett a kőszénképlettől a tertiär képlet közepéig tartott.

Az 1878-ik évben az angol földtani társaságban mintegy 25 kövült növényfajt mutattak be, melyeket a 82 fok alatt Grimmel-Laudban gyűjtöttek.

Láthatni ebből is, hogy a tertiærképlet idejében, midőn Európában a pálmafa és a fahéj-babérfa még az 50 fok alatt is tenyészett, a sark körül fekvő vidékek ugyanazon növényzeti jeleggel bírtak, mint minő most Közép-Európában van.

Most pedig dél felé 10—20 fokkal kell lejjebb mennünk, hogy ugyanazon, vagy hasonló fa-fajokat találjuk, mint a minők akkor a sarkkörön belül voltak***)

A felsorolt tények önkénytelenül utalnak azon elmélet felállítására, miszerint ilyen nagyszerű talaj- és éghajlatváltozások létrehozatalára hatalmasabb tényezőknek kellett közreműködniök, mint a minők azok, melyek a föld belsejéből vagy a föld felületén létező viszonyokból származhattak. A földön megkülönböztethető öt földöv átmeneteivel együtt sokkal szabályosabb annál, semhogy ezt csupán csak a — mindenestre nem minden helyre nézve egyenlő — talajváltozásokból következtethetnők.

*) Értve, hogy midőn ott a Schweizhoz hasonló éghajlat volt.

**) Hellwald fr. „Im ewigen Eis“ 12. l.

***) Heer „Die fossile flora der Polarländer, Zürich 1867. V. ö. Hellwald „Im ewigen Eis“ 8. l.

Az éghajlatok ilyenmü meglehetősen szabályos elkülönítése tehát csakis a nap befolyása alapján jöhet létre, s nem hihetem el, hogy valaki ennek ellenkezőjét tapasztalásból merített okokkal be tudná bizonyítani.

Ha tehát a naphoz való állásánál fogva a földnek egyik helyén bizonyos időben forró éghajlat uralkodott, későbbben pedig ugyanazon helyen állandóbb hideg áll be s azután az éghajlat előbbi hőmérséklete ismét visszafordul; akkor semmi sem természetesebb, mint feltenni azt, hogy ama hely a naphoz való helyzetét megváltoztatta.

Mert, ha a föld maga felületére, éghajlatára és szerves lényei ama változtató befolyást gyakorolná, akkor a kihült helyeken a jégkorszak után többé nem lehetne meleg éghajlat, vagy ha nem hült ki ama hely, akkor állandó jég nem képződhetik rajta; mert nem lehet feltenni, hogy főképen meglehetősen szabályos területekre nézve a föld belsejének hőmérséke ily nagymértékben emelkednék, szállana alább és ismét emelkednék s így tovább!

Az egyes övek éghajlatának változatossága tehát csak külső befolyásból származhatik s csak is a földnek a naphoz való állásától függhet, vagy pedig nem állana az, hogy a jégkorszak által látogatott helyeken később ismét melegebb éghajlat lehessen; de ez utóbbi áll, mert elvitázhatlan tények bizonyítják ezt. Ez kiolvasható maga a földből s a föld felületébe elég tisztán bevéssett tanujelekből.

De felhozok majd jövő számunkban még több bizonyítékot elméletem támogatására.

Dr. Cserni Béla.

Ki a jó tanító?*)

„Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me.“ Ps. 118. „Jóságra, fegyelmre és tudományra oktass engemet.“

Mult közgyűlésünkön ugyanezen jeligéből kiindulva, volt szerencsém a tanító önképzéséről, annak módjairól és alkalmairól elmélkedni. Én a felvett jeligében a keresztény tökéletesedésnek programját látom kifejezve. Annál figyelemre méltóbb ez egy tanítóra nézve, kinek a keresztény szellemü tökéletesedés nemcsak egyéni célja, hanem a ki hivatva van egyszersemind ezen tökéletesedést a rábizott gyermeknemzedékeknel és — a mennyire lehet — további környezetében is tanulva, tanítva és jó példával menve előre — érvényre juttatni.

A jóság a cél, a fegyelmzettség az ahoz vezető út, a tudomány a mód és eszköz. Jó tanító, jó iskola, jó eredmény. Tehát a tanító jósága a legelső feltétel.

Allapodjunk meg kissé e tételnel.

*) Imets F. Jákó elnöki megnyitója, a csiki róm. kath. tanítóegyesületnek Csik-Somlyón, 1890 október 27-én tartott közgyűlésén.

A jóság egy fenséges eszme, egy magasztos cél, mely csak Istenben, a legfőbb jóban nyer teljes valósulást. A keresztény etika ezen igazságára a Szentírásban is találunk útlatást. Némely magyar exegeták, vagyis szentírás magyarázók azt mondják, hogy a Jehova szó, — mely néven az ószövetség szent írói az Istent nevezték; de a választott nép azt az Isten iránti tiszteletből száján ki nem mondotta, — a torok hehezett h e t h és a szájnyitó kihagyásával annyit, mint jó. Megjegyzem azonban, hogy ezen ötlet igazabb jelentősége csak akkor és annyiban tűnik ki, ha a Horváth István-féle iskola szerint a magyar és sémi nyelvek közötti rokonság bővebben bel bizonyíthatnánk s elfogadható lenne, hogy talán a Teremtő is Adámmal a paradicsomban magyar nyelven beszélt. Annyi mindazonáltal tény, hogy a „Jehova“ szó lényege magyarul annyit mint „jó“.

Szebben kifejti ezt maga az Ur Jézus, midőn egy ifjúnak azon kérdésére: „Jó Mester! mit kell tennem, hogy üdvözülhessek? azt felelte: „Senki sem jó, csak egyedül az Isten“. Isten tehát az eszményi, az abszolút jó.

Midőn én itt a jóságról, mint előtűnik s kiválólag egy tanító előtt lebegő erkölcsi célról elmélkedem, természetesen csak viszonylagos jót értek, melyet elérni feladatunk. Ebből a levonandó erkölcsi szabály a következő: „Törekedjünk Istenre, a legfőbb jót tartva szemünk előtt, Isten segélyére támaszkodva s legjobb tehetségeinket felhasználva, mennél jobbak lenni“.

Ki már most a jó ember! Nem az a jó ember, a kit gyakran neveznek így, a ki sem nem árt, sem nem használ, hanem az, a ki „meg tudja vetni a rosztat és megválasztani a ót,“ a ki ismeri, érzi, akarja és lehetőségig gyakorolja is a jót. — Ily formán nem mindig a legjobb birtokos a jó gazda, hanem a ki birtokát okszerűen műveli, s vagyonával úgy tud elbánni, hogy „jusson is, maradjon is.“ Nem mindig az a jó hazafi, ki ezt ajkain hordja, vagy hivei által kürtölteti, hanem az, a ki fel tud a „közjó“ fogalmáig emelkedni, azért lelkesül s hazafiságát szóval, tettel és áldozatkészséggel bizonyítja be.

Igy, — hogy több példát fel ne hozzak — nem mindig az a jó tanító, ki talán ilyenek a hírében áll; hanem az a ki hivatása körében avatottságot, oktatásban helyes módszert, minden eljárásában nevelői érzéket és tapintatot s ezekhez képest az iskolában is ohajtott eredményt mutat fel.

Hogy mennél inkább megértessem, a jó tanító ezen jellemzését bővebben körül kell írnom, s a befolyásoló körülmények számbavételével kifejeztem.

Guizot hírneves francia író a jó tanító tulajdonságait következő szép szavakban írja körül: „A tanító oly férfi, kinek többet kell tudnia, mint a mennyit tanít, hogy belátással és izléssel taníthasson; kinek szűk működési körben élve mégis magasztos lélekkel kell bírnia, hogy érzelmeinek és magaviseletének azon méltóságát megőrizhesse, mely nélkül a családok tiszteletét és bizalmát soha sem szerezheti meg. A tanítónak a szelidség és határozottság sajátosságos vegyületével kell bírnia; mert a társadalomban alantabb fokon áll, mint sok mások s még sem szabad, hogy senkinek lealázott szolgálója legyen. A tanítónak ismernie kell jogait, de többet kell foglalkoznia kötelességeivel. A tanító tudjon mindenkinek példálul és tanácsosul szolgálni. A tanító ne törekedjék hivatása köréből kilépni, állásával és helyzetével legyen megelé-

gedve, tudván, hogy abban jót művel. A tanító legyen elhatározva az iskola szolgálatáért — mely ember és Isten iránti szolgálat egyszersmind — élni és halni.“ (Dr. Kellner: Gondolatok a tanítás és nevelés köréből. Budapest, 1882. 178 l.)

Guizot ezen szép és igaz jellemzését azt hiszem mindnyájan készséggel aláírjuk. Azért engedje meg a t közgyűlés, hogy azt e helyről egy kis commentárral kísérjem.

„A tanító oly férfi — mondja Guizot — kinek többet kell tudnia, mint a mennyit tanít, hogy belátással és izléssel taníthasson.“ E tétel a tanítónak s z a k k é s z ű l t s é g é r e és folytonos önképzésére céloz, melyről a mult alkalommal volt szerencsém tüzetesebben értekezni, s melyre nézve most csak annyit ismételhetek, hogy csupán a minősítési okmánynyal, későbbi folytonos önképzés és a felmerülő dolgok s körülmények céltudatos, tervszerű megfigyelése nélkül soha egy tanító sem lett mesterré. Ha a „jó pap is holtig tanul“: akkor bizonyára a jó tanítónak is holtig kell tanulnia, hogy „belátással“ vagyis céltudatosan és „izléssel“ vagyis nemesítőleg, észre és kedélyre egyaránt művelőleg „taníthasson.“

„A tanítónak, bár szűk működési körben él, — folytatja az idézett író — mégis magasztos lélekkel kell bírnia, hogy érzelmeinek és magaviseletének azon méltóságát megőrizhesse, mely nélkül a családok tiszteletét és bizalmát soha sem szerezheti meg“.

E szavakat úgy értem, hogy ha valamelyik tanító atyánkfia szűkkörű helyzetében és talán korlátozott anyagi viszonyok között is, sem ismereteit nem fitogtathatja, sem vagyongyűjtésre nem gondolhat: elég neki a szív jósága és kedélynemessége, hogy tanítványai szeretettel esüngenek rajta és a szülők tiszteletteljes bizalommal fordulnak feléje. A tekintélynek tehát és népszerűségnek megszerzésére és biztosítására nem szükséges sem a tudaskodás és fontoskodás füstje, mely leggyakrabban a hiúság takarója; sem az előkelőbb családokkal való rokoni összeköttetés, mely a tanító állását a többi családokkal szemben feszélyezi és függetlenségét is gyanúsításoknak teheti ki: sem alantos, olykor éppen selejtes köröknek keresése, melyekben „magaviseletének méltóságát a tanító meg nem őrizhetné“; hanem szükséges azon egyenes és „jó szív melyet — Dr. Kellner szerint is — a néptanítóban mindenki első sorban keres, s kitől mindenki azt várja, hogy szívből beszéljen és szívhöz szóljon, s hogy élete és tanítása igazságának támaszául és bizonyosságául szolgáljon“. (Gondolatok. 121. l.)

„A tanítónak — folytatja Guizot — a szelidség és határozottság sajátosságos vegyületével kell bírnia; mert a társadalomban alantabb fokon áll, mint sok mások; s még sem szabad, hogy senkinek lealázott szolgálója legyen. Tisztán érthető és tanulságos szavak. Gyermekekörömből visszaragrog felém egy iskolamesternek tiszteletre méltó képe, kinek valóságos érzületen alapuló szelidsége, másfelől mindig következetes határozottsága oly tiszteletteljes bizalmat és tekintélyt kölesönöztek, minőben a községiak közül senki, még talán a köztiszteletben álló lelkész sem részesült. A szelidség hasonló a szépen nyíló rózsához, melyhez mindenki önkénytelenül vonzódik; a határozottság és tekintély hasonló a rózsza töviseihez, mely azt az érintés és laszakítás ellen oltalmazza. A szelidségnek fenséges példája a szelid és alázatos szívű Jézus, kihez az anyák kisdedeikkel versenyezve s nagy biza-

lommal tolnak. A tekintélyes magatartást a tanítványok képviselik, kik nem voltak ugyan ellenei az anyák buzgó-ságának; de mégis jónak látták Mesteröket a ragaszkodás és bizalomból folyó túlterhelés ellen védeni. A tanító szelidsége mig egyiket méltó tiszteletre gerjeszti; a másikat felbátorit-hatja, a tanítótól talán tulságos, vagy nem megfelelő szolgál-
latot kívánni; ily esetben megvédi, meg kell hogy védelme-ze a tanítót az ő hivatás körének tudata, kölcsönös méltány-
lata s a tanítónak talán már előzetesen ismert határozott ma-
gatatása. Azonban nem kívánatos, hogy előfordulható con-
cret esetben a tanító ezen akár társadalmi állásának, akár
szolgálati viszonyának meghatározása disputabilis uton dön-
tessék el; mert ez a tanító sajátosabb helyzeténél fogva
általában ennek hátrányára üthetne ki. Ha más körülmény
nem segít, megnyugtat az Üdvözítő biztosítása: Türelmetek-
ben birni fogjátok lelkeiteket.“

„A tanítónak ismernie kell jogait; — folytatja Guizot,
— de többet kell foglalkoznia kötelességeivel.“
Ezen aranytanács az előbbi tételnek folyománya és egyszer-
mind legbiztosabb megoldása. Bővebb magyarázat által gyen-
giteném a tétel szépségét és súlyát.

„A tanító tudjon mindenkinek példának és jó tanácsosal
szolgálni! Nagy kívánalom, de teljesítése nem lehetetlen. A
példát lépten-nyomon szolgáltatja saját példás, kifogástalan
keresztény életének intézésében: jó tanácsai pedig bőven
forrásznak az iskolában és azonkívül mindennap szerzett ta-
pasztalatából de ezen tapasztalatokat és tanácsokat szíve jobb-
oldali kamráján át megszűrve jó kiosztania.

„A tanító ne törekedjék — mondja tovább Guizot —
hivatása köréből kilépni; állásával, helyzetével legyen meg-
elégedve, tudván, hogy abban a legjobbat műveli.“ Nagyon
fontos és bokros kívánalom! Most ugyanis ki az, kivált ma-
naposság, nem mondom egy korlátozott sorsu tanító, hanem
egyáltalában ki az, ki sorsával meg volna elégedve? Pedig
mégis el kell hinnünk és el kell fogadnunk az igazságot, hogy
megelégedés, vagy legalább megnyugvás nélkül feladatán
kellő sikerrel senki sem munkálkodhatik. Guizot ezen tétele
mágában foglalja a hivatás érzetnek ápolását a mi csak
a hivatásnak megfelelő, azzal kiegyeztethető foglalkozások ál-
tal lehetséges: mágában foglalja az önmegtartást; ugyan-
is a tanítói pálya — mondja Kellner — minden körülmények —
még a legkedvezőbbek között is a lemondás és önmegtaga-
dás pályája, s kinek ehez bátorsága és ereje nincsen, az ne
legyen tanítónak.“ (Gondolatok 36. l.) De e tétel mágában fog-
lalja az önmegtagadás és hivatás jutalmát is, midőn a ta-
nítót biztosítja, hogy feladatának munkálása által a legjobbat
műveli, s ugy az emberiség, mint Isten iránt a legmesszebb
ható, a legszebb szolgálatot teljesíti.

T. Közgyűlés! A felvett jellege alapján: „Jóságra — ta-
nits engemet.“ a Jó eszméjéből indultam ki s oda akarok
visszatérni. Felállítottam s egy híres író jellemzése fonalan
kifejtettem a jó tanító fogalmát. S ebből most következmény-
képen levonom, hogy a jó tanító a legelső föltétel
és legfőbb tényező a népnevelés egész rende-
zésében.

„Főiskolát — ismételem dr. Kellnerrel — csak jó ta-
nító teremhet. Ha nincs jó tanító, akkor mindazon fá-
radozások, melyek az iskola érdekében történnek, hasonlóak a
koporsó fénymázához.“ (26. l.) Fennállhatnak a népoktatási

törvények és szabályrendeletek, örködhetnek azoknak végre-
hajtása fölött a tanfelügyelők, igazgatók, iskolaszékek, isko-
lalátogatók; feljárhatnak a tanköteletek, lehet alkalmas és
jól felszerelt iskolaház; sőt — többet mondok — eljárhat az is-
kolába a tanító óráról órára, megfelhet a törvény s talán a
tanterv betűjének; részt vehet még a tanító egyetek mun-
kálkodásaiban is; de mindezek — nem mondom — üres for-
maságok, hanem a népiskola ezéjének csak távolabbi, másod-,
harmadrendű okai, tényezői és módjai maradnak, — ha a
tanító esetleg nem birna a jó tanító fennebb vázolt tulajdon-
ságaival!

Az iskolának éltető lelke, felderítő napsugara, felvirá-
goztató eleme, gyümölcsötzető ereje a jó tanító, kinek főmü-
nösítése a szív azon jóságában és a kedély azon nemes han-
gulatában fekszik, mely vallás erkölcsi talajban gyökeredzik
és a legfőbb Jó mennyei harmatától nyeri üdőségét!

Imets F. Jákó.

Mária!

Hozzád fohászokdom szeplőtelen szűz anya,
Nyerj világosságot, nyerj erőt tollamba;
Tündöklő erényid, hogy megénekeljem,
Szerény koszorumat szent fejedre tegyem.

Hajnali csillag vagy, az üdvösség napját
Lelkeink egére szűz méhedben hozád.
A hold szende fénye vetékedik veled,
Mintha azt kérdené: Te, vagy ő szerényebb.

Anyai jósággal tekintsz tieidre,
A ki benned bizik, soha sincs elveszve.
Oltalmadba veszed az árvát, a szegényt
Csüggedő lelkekbe te csepegtetsz reményt.

Védjed, oh szűz Anya! az egyházatt és hazát,
Fordítsd el fejünkről szent Fiad haragját,
A büntető ostort, melyet érdemeltünk
A bőség szaruja váltsa fel fölöttünk

HOLLÓ KÁZMÉR.

Az egér és a csuka.

Régen történt, mit elmondani akarok, de megtörtént.
Hogy, hogy nem esett meg, de megesezt, hogy egy mag-
tárban egy rengeteg nagy kas ott felejtődött, melyben élelem
is meglehetősen sok maradt. Ugyanebben a kosárban egerek
ütötték tanyát s befutkosták szélteben-hosszában; ki azonban
nem mentek, annyira örültek a jó módnak. Történt azonban,
hogy egy a fiatal nemzedék közül, erősebb lelkű, élesebb
elméjű a többinél, megpillantotta a kosár valamelyik nyílásán
keresztül, hogy még a kosáron kívül is van világ. Elgondol-
kozott mágában, hogy bizon nem zárkózik ő ily szűk határok

közé, hogy jó volna máshol is szerencsét kísérteni. Elhatározza tehát magában s egy napon el is távozott a kosárból, a honnan ő előtte senki a nagyobbak közül még el nem távozott és valóban kedve szerint is járta be a legszebb helyeket. De lassanként gondok fogták el, miket nem tapasztalt egykori otthonában. Összehasonlította magát más, az emberek által szelid bánásmódban részesült állatokkal és mindig csak magával, s lassanként az irigység férgé kezdett el benne rágódni és szeretett volna majd ennek, majd annak az állatnak a helyében lenni. Ezer meg ezer terv, melyek mindenkéivel javítani akart sorsán, fordult meg agyában s óhaja szerint mindannyi szerencsés kimenetelű volt, úgy, hogy végre a nagy vágyakozásban elkezdett soványodni s vágy ébredt benne, visszatérni az elhagyott kosárba, bár rosszul esett szívének elhagyni bekoborolta helyeit és lemondani füstbe ment reményeiről. Mi aztán nyomorúságát betetőzte, az a nagy macska volt, mely már több ízben leselkedett rája s végre körmei közé kerítvén, nem bocsátotta többé vissza a kosárba.

Nem különben mint a szegény egér járt a jó tanácsra nem hallgatott csuka.

A Piave folyó sebes vizében uszált egy különös szépségű csuka, a melynek nagyon szűknek tetszett a két part által mederbe szorított folyó vize. Nagy lelke tágasabb területen vágyott és mindazon gondolkodott, hogyan halászhatna nagyobb területű vízben zsákmány után. Szerencsétlen seregére a szél által a száraz felé korbácsolt tengertől megáradt folyó vize magával ragadott egy tenger esodáját, egy szörnyű nagy orru halat, mely sokat mesélt neki a tenger esodáiról és különösen arról, hogy mily nagy ott a zsákmányolásra a tér. A csuka a szép reményektől kecségetve, hogy ily beláthatatlan tere juthasson, megvetéssel fordult el egykori lakától s a torkolat felé uszott. De biz azt még el sem érte a már is meglelte vesztét; mert útközben találkozott egy sokkal nagyobb és nálánál erősebb hallal, ez megragadta és sok soru fogaival és mint valami jóízű esemegét fogyasztotta el.

Oh bárcsak ez mese volna! De nagyon is igaz. Mert az egeret, meg a csukát föl lehet cserélni Péterrel meg Pállal, a kik máshol is szét akarván tekinteni, a kik nagyarálatásból elhagyják kis otthonukat, hogy nagyobb működési tért szerezzenek magoknak és csak egyetlen egy boldog napjuk sem volt a világban. S én szeretném, ha bennünket a természet ily szemlélete megtanítana arra, hogy inkább nyugodt életre, mint küzdelmes bajokra teremtettünk.

Gozsi Gaspare után olaszból:

F. A.

Kisebb közlemények.

Rubrika-kalászatok.

— Közli: Tözsér László. —

VIII. „Rórátek“ applicatioja.

Az előbbi kalászatomban irtam vala a Rorate-misék ritusáról és napjairól, hogy miképen és mely napokon celebrálhatók; most pedig ígéretem szerint azoknak applicatiojáról s egyes speciális casusokról akarok röviden szólni.

Mindenekelőtt két esetet veszek fel: I. a plebános vagy egyedül van egy községben, II. vagy még mellette vannak káplánok, paptanárok stb.

Ad I. Ha a plebános egyedül van egy parochián minden káplán és másféle pap nélkül, nagyon természetesen tetszése szerint applicálhatja a Rorate-miséket is, de servandis servatis, hogy a kapott manuleért kötelezettségének pontosan megfelelhessen. Ha az ilyen plebános misére pénzt kap legyen az akár ad int. dantis, akár pro defuncto: meg kell kérdeznie az illetőt, hogy a Rorate-misé (de Beata in adventu) mondhatja-e az ő szándékára. Ha az illető ebbe semmiképen egyeznék bele, hanem bizonyos misét kívánna pl. Requiem misét vagy valami votiv-misé (pl. pro remiss. pecc., s kíváná oly napokon, melyeken ilyen privat-votivmiséket nem lehet mondani: ilyen mise az oly napokra nem vállalható, mert: „Missae votivae non possunt acceptari, nisi pro diebus, quibus secundum regulas Missalis celebrari possunt“ (S. R. C. 19. Maji 1614): ha pedig oly napokon kívánja az efféle misét, melyeken szabad ilyent tartani (semid. simpl), ugy a Rorate-mise helyett a kívánt mise mondandó a maga módja szerint, de hajnalban, ha concursus populi van. Az illető ugyanis ez esetben mintegy kötelezi a plebánost egy bizonyos mise végzésére, a mely esetre pedig az áll, hogy: „Diebus, quibus dici possunt Missae votivae privatae vel defunctorum, sacerdos ad illas obligatus (i. i. az illető féltől, ki csakis oly misére ad pénzt) ratione fundationis vel accepti manualis stipendii, propriae obligationi non satisfacit dicendo Missam de die occurrente: expressa enim voluntas testatorum vel postulantium, dummodo sit rationabilis, debet adimpleri“ (S. R. C. 4. Sept. 1745; 3. Mart. 1761). Tehát a semid. és simpl. napokon hajnalban is nem a „Rorate“, hanem a kívánt votiv-mise mondandó, mert „voluntas postulantium debet adimpleri“, a mely a jelzett napokon csakugyan „rationabilis“ és a decretum szerint, mert azon a napokon tartható. — Ha ellenben az illető fél beleegyezik a napi misébe, akkor annak szándékára mondható a Rorate-mise még a semid. és simpl. napokon is, mert „voluntas postulantium adimpletur:“ de még arra is tudok decretumot felhozni, hogy ha pl. valaki pro defuncto ad manule, de nem kívánja meg, hogy „Requiem“ legyen a mise: ez esetben eleget tesz a pap kötelezettségének még akkor is, ha a napi misét s így ha a Rorate-misé végznie is el az illetőnek szándékára. „Sacerdos ex oblato manuali stipendio ad Missam privatam pro uno vel pro pluribus defunctis obligatus, satisfacit obligationi celebrando Missam officio suo conformem diebus, quibus per Rubricas licet celebrare Missam de Requiem (S. C. Indulg. 14. Apr. 1840; S. R. C. 12. Sept. 1840).

Felvetem azt a kérdést is, hogy a Rorate-misékből mikor tartozik de justitia fizetni a pap a kántornak s a kántor igazság szerint mikor követelhet részt az ilyen misékből: erről is jó beszélni, mert egyik esperes-kertület jegyzőkönyvében olvastam, hogy ez ügyben pap és kántor között zavar keletkezett. A pap olvasott misére kap pénzt és a bajnali miséken propter concursum populi mégis énekelve kell tartania azt, abból semmivel sem tartozik a kántornak, mert az olvasott misét ő is propter concursum et devotionem populi s a rubrika követelményei szerint („solemniter cantata“) változtatta át énekes misévé s a mely okokból a kántor is tartozik énekes misét orgonálni minden követelés nélkül: hisz ha a pap ex officio énekel, ex officio tartozik énekelni a kántor is. Ellenben ha a pap énekes misére kapott stipendiumot, in conscientia köteles az illető részt kántorának kiadni: mert ha a pap kötelezettsége mellett stipendiumot is kap énekes misére, a kántor is ép oly kötelezettsége mellett megilleti a stipendiumból az a rész, mely a rendes körülmények között neki dukál. Ez, ugy hiszem, méltányos és igazságos dolog: ez in conscientia kötelezi a papot s de justitia megilleti a kántort.

Ad II.) Ha a plebános mellett káplánok stb. is vannak, quid tunc hajnali misékre nézve? — Előbbi kalászatomból bizonyos, hogy az ott felsorolt privilegiumok csak egyetlenegy énekes misére (a fomisére) vonatkoznak, a többi misék

(magánmisék) pedig nem kiváltságoltak, hanem az általános rubrikák szerint tartandók; ha tehát az énekes főmisét, a tulajdonképeni Rorate-misét solemniter a plebános tartja meg, a többi pap e misét („Rorate“) csak a szabad napokon (semid. et simpl.) tarthatja, de akkor is nem mint solemnis, hanem csak privat votivmisét, t. i. sine Gloria, sine Credo, de szombaton Gloriával s Credo nélkül, és 3 oratioval. — Ha pedig más napokon (dupl.) is szeretne hajnalban misézni, az ilyen káplán, a mely napokon privat-votivmise tiltva van, mondja akkor a napi misét (S. R. C. 28. aug. 1627).

Sat sacerdoti secundum Cor Jesu!

O. A. M. D. G.

— **Tanitói gyűlés.** A háromszékmegyei-kézdiorbai róm. kath. tanító testület október hó 29-én d. e. 1/2 10 órakor K.-Szentlélek nemes községében a diszes róm. kath. iskola helyiségében tartotta meg 54-ik őszi rendes vándor közgyűlését, egyleti elnök t. Bartha Ágoston elnöklété alatt.

A rendes tagok közül jelenvoltak 34-en. A pártoló tagok közül ott volt főt. Gidófalvy Gergely esperes helybeli plebános, tt. Rápolthy Ferencz szárazpataki plebános, Solyom Géza káplán-tanító, Szabó Márton polyáni s. lelkész urak és Lázár Gábor pártoló tag. — Vendégek voltak: Tkts. Kőnczei Miklós, Kőnczei Albert, Tamás Elek e község erélyes és tevékeny főbirája, Kovács Péter pénztáros, Bartha Dénes és Kurkó Gyula szentgyörgyi kántor ur.

Szentmise hallgatás után, melyet főt. Gidófalvy Gergely helybeli plebános ur végzett, a helyi esinos iskola egyik tantermébe eleve bevonulva, egy 3 tagu bizottság küldetett ki ftdő Gidófalvy Gergely esperes-plebános urhoz tudtul adni, hogy gyűlésünk nemsokára kezdetét veendi, ő méltósága minden késedelem nélkül megjelent a kiktüldött 3 tagu bizottság élén, kit a gyűlés lelkes éljenzéssel fogadott s a „Jöjj el Szentlélek Isten“ segítségül hívó ének elzengése után egyletünk elnöke Bartha Ágoston a gyűlést megnyitá. Az elnöki megnyitóbeszéd lelkes éljenzésre talált a gyűlés keblében.

Ezután:

I. A Gyűlés terméből az I-ső és II-ik vegyes osztály termébe vonulánk át, hol a helybeli tanító, Opra János gyakorlati tanítást tartott. A II-ik vegyes osztályos gyermekeknek ismertette a bibliai történelemből „Urunk megtestesülését.“

II. Ezután átvonultunk a III. IV. V-ik fúosztály tantermébe, hol a helybeli kántor-tanító Szabó Sándor tagtársunk gyakorlati tanítását hallgattuk meg. — Szabó Sándor a természetrajz köréből ismertette az V-ik osztályos növendékekkel az éghető ásványok közül a „kén“, mialatt a III-ik és IV-ik osztályt hallgatólagosan foglalkoztatta a számtan köréből összezés és szorzással.

III. Ennek végezte után visszavonultunk gyűlésünk termébe; itt Székely György helybeli tanító tartott értekezést: „A gyermek vallási és erkölcsi nevelésének főakadályai a tanító részéről.“

IV. Mindezek megtörténte után következtek a bírálatok. Opra János tanítása kerülvén bírálat alá a gyakorlati tanítás hosszas vita után sikerültnek nyilvánított. — Szabó Sándor gy. tanítása pedig dicséretesnek nyilvánított.

Székely Györgynek a fáradsággal összeállított terjedelmes munkáért a gyűlés elismerést és jegyzőkönyvi köszönetet mond, — s azt az egylet könyvtárába letéteményezni és a „Közművelődés“ című lapban kiadatni határozta.

V. Jegyző által felolvastatott a múlt gyűlésről felvett jegyzőkönyv, melynek 3-ik pontja alatti meghagyás értelmében Hamar Bálint pénztáros bemutatja az egylet takarékpénztári könyvecskéjét az összeggel együtt. — A jegyzőkönyv minden pontjában észrevétel nélkül helyben hagyatván hitelesített, — s jegyző megéljenzetett.

VI. Elnök előterjesztése után az alapszabályok oda módosítottak, hogy téli közgyűléseink gyűlés határozata folytán elmaradnak.

VII. Elnök gyűlés elé terjeszti a háromszékmegyei tanítótestületnek a nyugdíjtörvény revíziója tárgyában a képviselő házhoz beterjesztendő feliratát, melynek módosítására gyűlés előtt bizalommal felkéri ft. Gidófalvy Gergely esperes-plebános urat, ki azt készséggel elfogadva a gyűlés lelkesen megéljenzte, — s egyuttal tanítótestületünk által ezen ügy pártolására sürgösen fölkérendők Gróf Nemes János, Dr. Komlosi Ferencz, Neimann Armin és Br. Szentkereszti Béla országyűlési képviselő urak. A kérések leírására kijelöltettek: Hamar Bálint, Szabó Sándor, Bardocz Mihály, Szőke Miklós, Borbáth János, Bartha Ágoston és Kovács Ferencz, s október 30-ikán d. u. 1 órára találkozási helyül Kántóban a kántorlak jelöltetett ki.

VIII. A gyűlés egy 6 tagu bizottságot küld ki a felállítandó dalegylet alapszabályainak elkészítése és kibővítésére

IX. Pál Samuel volt tanító részére, ki mindkét szemvilágát elvesztette, az egylet pénztárából 5 frtot o. é. segély szavaztatott meg.

X. Bara Ferencz szárazpataki kántortanító indítványozza, hogy ftdő Pál István igazgatótanácsai urnak referenssé való választása alkalmából a testület üdvözlő iratot küldjön, ezen indítványt gyűlés lelkesen egyhangulag elfogadta, és az üdvözlő irat elkészítésével és elküldésével maga nevében elnök és jegyzőt felkéri és megbizzza.

XI. Az iskolák bel és kül felszerelésére kiküldött 3 tagu bizottság u. m. Papp János, Bara Ferencz és Kovács Antal jelentik miszerint megbízatásukban eljárva, ugy találták, hogy az I-ső és II-ik osztályban a padok íróasztal részeigen magasak, az V. és VI-ik osztályban a természettani eszközök hiányoznak; a pinze vizzel tele lévén alkalmatlan; tornaszerek nincsenek.

XII. Mint újtagok bemutatának a gyűlésnek: Opra Pál, Péterffy Árpád és György Ferencz tanítóársak, kiket a gyűlés éljenzéssel fogadott keblébe.

XIII. A jövő vándor gyűlés helyül Altorja állapotított meg. — Tárgysorozata kellő időben az elnöknel jelentendő be.

Végül elnök a tagoknak és érdeklődőknek a megjelenésért, s kitartásért meleg köszönetet mondva, miután több tárgy nem volt, a gyűlést d. u. 2 órakor bezártnak nyilvánította.

Kelt mint fent.

Gyűlés végezte után helybeli kántortanító Szabó Sándor izléssel terített gazdag asztala köré gyülekeztünk, hol a fűszeres ebédet még fűszeresebbé tették a lelkes szép pohárköszöntések.

Kovács Ferencz,
peselneki községi tanító, tan. egyleti
főjegyző.

IRODALOM.

— Megjelent és beküldetett: „Közoktatásügyi szemle“ II. évf. 18. és 19. sz. Szerkeszti: Dr. Jancsó B. Budapest. Ara egész évre 4 fnt.

— „Borromaeus“ kath. hitszónoklati havi folyóirat. V. évf. 1. sz. Szerkeszti: Horváth L. és Varga J. Győr. Ara egész évre 4 fnt.

— „Családi regénytár“, mulattató oktató szépirodalmi folyóirat. III. évf. III–IV. köt. Szerkeszti Ribényi A. Budapest. Ara ?

— „Jézus szentséges szívének hírnöke“ és „Szűz Mária virágos kertje“ havi folyóiratok: 1890. 12 füz. Szerkeszti: Tóth M. S. J. Kalocsa. Ara együttesen egész évre 2 fnt 30 kr.

— „Magyar Sion“ egyházirodalmi folyóirat. IV. évf. 12 füz. Szerkeszti: Dr. Kereszty K. és Dr. Valtér Gy. Esztergom. Ara egész évre 6 fnt.

— „Havi közlöny“ az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. XIII. évf. 11 füz. Szerkeszti: Tokody O. és Patzner J. Temesvár. Ara egész évre 4 fnt.

— „Isten igéje“ szent beszédekben. XV. évf. 12 füz. Szerkeszti: Jagicza L. Esztergom. Ara egész évre 2 fnt.

— „A kath. hitterjesztés lapjai“ képes havi közlöny. IX. évf. 10 füz. Szerkeszti: Növényi I. Nagyvárad. Ara egész évre 3 fnt.

— „Armenia“ magyar-örmény havi szemle. IV. évf. 12 füz. Szerkeszti: Szongott Kr. Szamosújvár. Ara egész évre 4 forint.

— „Magyar tanítóképző“. V. évf. 9 füz. Szerkeszti: Nagy L. Budapest. Ara egész évre 4 fnt.

— **Irodalmi értesítés.** A közelgő szent ünnepek alkalmából van szerencsém a ft. papság becses figyelmét Ünnepi beszédeimre felhívni. Ara fizve 1 fnt. 60 kr. Csinos vászonkötésben 2 fnt. — Egyuttal megrendelhető A szenvedő Jézus győzelemjelvényei című nagybőjti beszéd-sorozat is. Ara 80 kr. A magyar kath. egyháziénekek története. Ara 40 kr. — A nép között terjesztés végett melegen ajánlom következő füzetket: Nefelejesszál a hűrdi Szlíz tiszteletére. Ara 6 kr. Rőzsabimbók. Ara 10 kr. (21 ének a szent olvasó királynéja tiszteletére). Mindezek — egyidejű mérsékelt számu — sacrummokért is megrendelhetők. Eger (lyceum), 1890. nov. 25. Babik József, tanítóképző tanár.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **A Csáky rendelet megfordítása.** F. é. okt. 28-án tért vissza a kath. egyházba Gyfehérvárott Bitai Katica ev. ref. hajadon, hogy a házasság szentségében a Csáky rendelet által lehetetlenített egyházi áldást megnyerhesse.

— **Iskola látogatás.** Nagyságos Eltes Elek kir. tanfelügyelő ur folyó hó 2-án látogatta meg a esik-dántalvi r. kath. iskolát, kit már két éve nem tisztelethtünk a muzsák falai között, mert gondos atyai látogatásait megakadályozta huzamos időig tartó súlyos betegeskedése. Az Isten a szeretett Tanfelügyelőnket még sokáig tartsa meg, hogy magas

látogatásának igen sokáig örvendhessünk. Csik-Dánfalván 1890 decz. 2-án. Palánez Sándor tanító.

— **A gyulafehérvári róm. kath.** egyháztanács és iskola szék f. hó 3-án tartotta 1-ső gyűlését, melyen Bálint Károly apát kanonok plebános elnök bemutatta Püspök urunk Ő nagyméltóságának a megalakulásra vonatkozó jóváhagyó kegyes leiratát; ugyszintén a főgondnok nsgos Novák Eereenz kir. tanácsos polgármester, és az algondnok t. avéd Jákó főgyim. igazgató kinevezési okmányát. Ezek felolvasása után fő és algondnokok az esküt letették. Egyháztanács és iskolaszéki jegyzővé egyhangulag Benedek József káplán választott meg.

— **Hálaköszönet.** — Csiktusnádi segédlelkészé történt kineveztetésem alkalmából Püspök Ur Ő nagyméltósága a „szegény papok és kántortanítók“ alapjából nagy kegyelműleg 20 o. ért. frtot méltóztatott utalványozni uti-költség fejében, miért a nyilvánosság terén is fogadja a legkegyesebb Főpásztor hálás köszönetemet és abelli óhajomat, hogy az egek Ura éltesse a legjobb egészségben az emberi kor legvégső határáig. Szászfenesen, 1890. nov. 26. Lestyán Lajos s. lelkész.

— **Pályázat (55).** A gyergyó-alfalvi róm. kath. elemi leány iskolánál a tanítói és segédkantori állomás üresedésbe jöven, arra pályázatot hirdetek. — Ezen állomás évi járandóságai: 1) a helybeli róm. kath. alsónépkola pénztárából 160 fnt. havi részletekben fizetve. 2) 37 kalangya rozs, 37 kalangya zab, 30 fnt. ospora, 25 fnt. stola illeték, 3 öl kemény tűzi fa. 3) Egy szoba, egy konyha, egy kamara, pince, veteményes kert, csűr és istállóval. — A tanító a rendes tanításon kívül köteles egyszersmint az egyházi szolgálatknál is segédkezni. — Pályázni akarókat felhívom, hogy tankepesítő oklevél és egyéb kellő okmányokkal felszerelt folyamodványaikat dec. hó 14-éig bezárólag hozzám küldjék be. Gyergyó-Alfalu, 1890. Nov. 24-én. Zomora Dániel plebános, iskolaszéki elnök.

— **Pályázat. (56)** (Megújítva) A esikszentkirályi róm. kath. tanító és segédkantori állomás üresedésbe jöven, arra fölemelt díjjal pályázat nyitattik. Evi járandóságai: esinos lakás, gazdasági épületek és veteményes kerten kívül következő: 42 kalangya ősz s ugyanannyi tavasz gabona; 10 fnt ospora; 10 fnt stola; 6 fnt ájt. alapítvány; 30 terü lág és 8 terü kemény tűzifa; 16 hektó rozs az iskolai magtárból; 100 fnt kész pénz a községi pénztárból; 4 szekér széna-sarjut termő kaszáló, terménynek tiszta értéke legalább 20 fnt. Pályázók folyamodványokat ez évi december 15-ig alólrít iskolaszéki elnökséghez adják be. Csiksztkirály 1890 december 1-én A esikszentkirályi elnökség.

HIRDETMEY.

A helybeli és vidéki nagyérdemű közönség becses tudomására hozatik, hogy a

gyulafehérvári püsp. lyc. nyomdában
berendezett gazdag

papir-ipar-áru-tárlat

megnyitattott, hol a legbeesesebb

karácsonyi és ujévi ajándékok
feltűnő olesó árban kaphatók.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ANTAL.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VASS ALBERT, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárott.